

Domaci ekološki insekticid

Drvodelić, Damir

Source / Izvornik: **Gospodarski list, 2011, 170, 23 - 23**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljeni verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:108:282987>

Rights / Prava: [In copyright](#) / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-13**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Forestry and Wood Technology](#)

Domaći ekološki insekticid

Među krizantemama svakako jedna od najkorisnijih je naša dalmatinska krizantema, buhač, buvač ili buharica od kojeg se dobiva najstariji i prvi poznati (ujedno i najjači) prirodni insekticid, piretrin.

Buhač – dalmatinska krizantema autohtona je, samonikla i jedinstvena biljka dalmatinskoga krša. Za razliku od Hrvatske, buhač se planski, smješljeno i organizirano uzgaja u Keniji – danas vodećem proizvođaču i izvozniku buhača, te nizu drugih zemalja, u kojima se velik novac ulaže u organiziranu plantažnu proizvodnju i proširenje uzgoja buhača.

Veliki prihodi od buhača

Hrvatska je 1934. g. bila druga u svijetu po uzgoju buhača, a narod je u Dalmaciji još prije botaničkog poznavanja ove biljke znao za njezino svojstvo uništavanja gamadi pa je suhom biljkom punio stručnjače.

2001. godine pokrenut je projekt "Mogućnost revitalizacije i provjera ekonomске opravdanosti uzgoja dalmatinskog buhača u Hrvatskoj" kao koordinacija tvrtke "Bioaromatica" i Instituta za poljoprivredu i turizam u Poreču, a uz potporu Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske i sudjelovanje još nekih tvrtki. Projekt je još uvijek u tijeku.

U drugoj polovici 19. stoljeća započela je masovna prerada njegovih cvjetova. Zbog visoke cijene cvijeta počeo se uzgajati.

Stimulativna cijena dovela je do masovne proizvodnje buhača po nekim selima Dalmatinske zagore i on je u ta sela,

bar nakratko, donio svojevrsno blagostanje. Cvjetovi buhača često su se otkupljivali, mljeli i prodavalili na vodenicama, što je vlasnicima donosilo velike prihode.

Uzgoj buhača

Buhač se uzgaja na dva načina: sadnjom sadnica ili sjetvom sjemena. U nekim se krajevima buhač sije, a potom pli-

Na 1 ha može se uzgojiti oko 111.000 stabljika, a branjem bi se dobilo do 2000 kg suha cvijeta. Samljeveni buhač uništava sve biljne i životinjske nametnike. Pravi buhačev prašak ima narančastu boju, a cijeni se posebno onaj sitnije granulacije jer je bolji.

jevi. Gdje se stalno uzgaja tu se najprije osniva rasadnik, a sadnice se sade u pravilne redove. Udaljenost biljke od biljke iznosi 40-50 cm. Buhač cvate od svibnja do kraja lipnja, a najviše aktivne tvari piretrina sadrže cvjetovi i sjemenke. Cvjetovi se sakupljaju potkraj svibnja i početkom lipnja. Branjem su se tijekom prošlosti bavile isključivo žene: oko pojasa bi nosile vrećicu poput pregače pa u nju stavljale cvjetove koje su ručno brale. Cvjet se nakon branja treba sušiti.

Treba naglasiti da su piretrini (piretrin I i II, te cinerin i jasmolin) organski spojevi, derivati izoprena, ekološki povoljni: nisu opasni za okoliš, neškodljivi za toplokrvne organizme – zbog djelovanja enzima metaboliziraju se, a uspješno djeluju preko živčanog sustava insekata tako da sprečavaju i ubode komaraca.

Njihovu širu primjenu sprečava izrazita fotolabilnost pa se na svjetlu i zraku brzo razgrađuju u inaktivne spojeve, stoga je potrebna češća primjena.

Danas su biološki preparati na njihovoj bazi izrazito korisni i primjenjivi; od okućnica, zatvorenog prostora do možda najvažnije primjene u ekološkoj proizvodnji povrća i voća. U borbi protiv maslinova moljca, najznačajnijeg štetnika plodova masline, preporučuje se upravo korištenje pripravaka na bazi piretrina, odnosno buhača. Često se zaboravlja da je u iden-

tifikaciji piretrina najveću ulogu imao naš nobelovac Lavoslav Ružička.

Primjena u ekološkoj proizvodnji

Preporuka je korištenje pripravaka buhača u ekološkoj proizvodnji, jer ti proizvodi postižu višestruko veće vrijednosti na tržištu. Budući da prah buhača svojim inače vrlo ugodnim mirisom tjeru moljce u ormarima, mogao bi se upakiran u ljepe kutijice ponuditi kao autohton hrvatski suvenir.

Dr. sc. Damir Drvodelić